

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2018—2021

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2018—2021 (VNS 4/2017 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokunnalle. Määräaika: 24.5.2017.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- finanssineuvos Tuulia Hakola-Uusitalo, valtiovarainministeriö
- talousjohtaja Mika Niemelä, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtokunnan neuvonantaja Lauri Kajanoja, Suomen Pankki
- tutkimusjohtaja Essi Eerola, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- pääjohtaja Pekka Soini, Innovaatorahoituskeskus Tekes
- ekonomisti Simo Pinomaa, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- toimitusjohtaja Vesa Vihriälä, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
- ekonomisti Patrizio Lainà, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Finnvera Oyj
- Finpro Oy
- Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
- Energiateollisuus ry
- Keskuskauppakamari
- Palkansaajien tutkimuslaitos
- Suomen Yrittäjät ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä. Valtioneuvosto on julkistanut julkisen talouden suunnitelman (JTS) vuosille 2018—2021 sisältäen myös Suomen vakausohjelman ja toteuttaen EU:n vaatimuksen keskipitkän aikavälin budjettisuunnitelmasta. Selonteossa valtioneuvosto tarkastelee julkista taloutta kokonais-

Valiokunnan lausunto TaVL 29/2017 vp

valtaisesti ja tekee linjauksia ja valintoja, jotka muodostavat tulevien budjettien valmisteluiden perustan. Hallituksen talouspolitiikan keskiössä ovat kilpailukyky, työllisyys ja julkinen palvelutuotanto. Talouspolitiikka tähtää julkisen talouden velkaantumisen taittamiseen ja kestävyysvaajaan kattamiseen säästöin sekä kasvua tukevin ja julkista palvelutuotantoa tehostavin toimin.

Talousvaliokunta pitää suunnitelman pohjana olevaa valtiovarainministeriön talousennustetta perusteltuna, vaikka eräät siinä esitetyt tunnusluvut näyttäisivätkin osin poikkeavan useiden muiden tahojen arvioista talouden tulevasta kehityskulusta. Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan vuosina 2017—2019 vuotuinen talouskasvu on 1,0—1,2 %, kun Suomen Pankin maaliskuussa 2017 julkaiseman ennustepäivityksen mukaan talouskasvu olisi samalla aikavälillä 1,3—1,6 %. Myös Euroopan komission ennusteessa arvioidaan Suomen osalta päästävän 1,3 %:n kasvuun.

Alijäämän BKT-suhteen arvioidaan vuonna 2017 syvenevän 2,3 prosenttiin, mutta pienenevän sen jälkeen 2,2 prosenttiin vuoteen 2019 mennessä. Alijäämä on pienempi kuin EU:n vakaas- ja kasvusopimuksen mukainen (3 %) viitearvo, mutta kuitenkin niin suuri, että rakenteellinen alijäämä — joka huomioi suhdannetilanteen arvioidun vaikutuksen — oli edelleen syvempi kuin keskipitkän aikavälin tavoite. Huomionarvoista kuitenkin on, että arvioita on jouduttu viime aikoina korjaamaan positiivisemmiksi uusimpien tilastotietojen valossa; arvio julkisen talouden alijäämästä on viime syksynä arvioitua parempi.

Tässä vaiheessa on kuitenkin epävarmaa, pystyykö Suomi kuluvan vuoden aikana noudattamaan EU:n vakaas- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevää osaa, jos VM:n ennusteen mukainen kehitys toteutuu. JTS:n mukaan kasvu- ja vakaussopimuksessa määritellyn merkittävän poikkeaman riskiä ei voida sulkea pois. Julkisen talouden suunnitelmassa tuodaankin selkeästi esiin tarve varautua siihen, että lähivuosikymmeninä Suomen talouskasvu ei palaudu kansainvälistä finanssikriisiä edeltäneiden vuosien ja vuosikymmenten vauhtiin.

Talousvaliokunta pitää valtioneuvoston selonteossa esitetyjä linjauksia pääasiallisesti kannatettavina kiinnittäen huomiota toimialansa mukaisesti seuraaviin teemoihin.

Rakenteet. Julkisen talouden sopeutustoimien vaikutukset näkyvät vasta pitkällä aikavälillä, mikä vuoksi tasapaino-ongelma säilynee vielä lähivuosina. Työikäisen väestön ikääntyminen, rakenteellinen työttömyys ja alhainen tuottavuuskehitys tekevät kehityksen pitämisen kasvu-uralla vaikeaksi. Pidemmällä aikavälillä ikääntyneen väestönosan hoiva- ja terveyspalvelujen tarpeella arvioidaan olevan merkittävä vaikutus julkistalouteen.

Vienninedistäminen. Työllisyys ja hyvinvoinnin rahoituspohja riippuvat viime kädessä työn tulosten haluttavuudesta ja hinnasta kansainvälisillä markkinoilla. Talousvaliokunta katsoo, että hallitusohjelman toimet kilpailukyyn parantamiseksi vahvistavat vientiä ja kotimarkkinoilla toimivien yritysten toimintaedellytyksiä. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että viennin rahoituksen elementit ja rahoituksen taso asetetaan vähintään keskeisten kilpailijamaidemme tasolle tasapuolisten kilpailun lähtökohtien turvaamiseksi; valiokunta pitää selvitettyinä, että rahoituksen merkitys kauppaneuvotteluissa on kasvanut. Suomessa, kuten useissa muissakin EU:n jäsenvaltioissa, on käytössä vientitoimintaa tukevia järjestelmiä, joiden ensisijainen ja liikkeellepaneva voima on ollut muissa jäsenvaltioissa käytössä olevat tukijärjestelmät ja joiden johdosta on nähty tarpeel-

Valiokunnan lausunto TaVL 29/2017 vp

lisena taata omille yrityksille mahdollisimman tasapuoliset lähtökohdat kilpailulle. Vaikka kilpailuneutraliteettia on pidettävä pitkän tähtäimen tavoitteena, talousvaliokunta pitää tärkeänä, että kansalliset ratkaisumme eivät johda epätasapuoliseen kilpailuasetelmaan suomalaisten, kansainvälisillä markkinoilla toimivien yritysten kannalta.

Finnveran vientitakuuvaltuudet ovat nykyisellään 27 miljardia, vientiluotto- ja korontasausvaltuus 22 miljardia ja valtioneuvoston Finnveran varainhankinnalle 15 miljardia euroa. JTS:n kaudella Finnveran varainhankintaan osoitettujen lainojen enimmäisvaltuutta tullaan nostamaan 500 miljoonasta eurosta 1 miljardiin euroon, kun lain sallima enimmäismäärä on 3 miljardia euroa. Suomen Vientiluotto Oy:n aiemmin myöntämiin jälleärahoitusluottoihin liittyvät kustannukset laskevat kehyskaudella 95 miljoonasta eurosta 66 miljoonaan euroon. Koska viennin vaikutus ulottuu myös alihankintaketjuihin ja siten kotimaisiin investointeihin, näillä panostuksilla katsotaan olevan merkittävä vipuvaikutus kotimaahan. Talousvaliokunta ilmaisee tässä yhteydessä kuitenkin huolensa siitä, että julkisen toimijan osuus kyseisellä rahoitusmarkkinalla on näinkin suuri, ja katsoo osuuden suuruuden indikoivan markkinapuutetta vientitoiminnan rahoituksessa.

Talousvaliokunta katsoo, että yritysten vientiponnisteluja tukeva julkisen hallinnon organisaatiomuutos (Business Finland) on varsin tervetullut uudistus, johon kohdistunee laaja-alaisia odotuksia toiminnan tehostumisen myötä.

Innovaatiot. Talousvaliokunta on aikaisempien vuosien kehyselontekojen käsittelyn yhteydessä ilmaissut huolensa Tekesiin ja VTT:een kohdistuvien leikkausten suhteen. Huoli näyttää osoittautuvan aiheelliseksi: talouskasvun saavuttamiseksi tarvittavien toimien keskiössä ovat pitkäjänteiset panostukset tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Jos rahoitusvaltuudet sidotaan lyhyisiin määräaikoihin, voi tutkimuksen hyödyntäminen liiketoimintaa palvelevaksi osoittautua haasteelliseksi. Kehyskauden tasokorotus Tekesille korjaa aiemmin tehtyjä leikkauksia, mutta vain osittain. Talousvaliokunta katsoo, että erityisesti soveltavan tutkimusrahoituksen niukkuus voi hankaloittaa merkittävästikin Tekesiin kohdistuvien odotusten saavuttamista.

Yksittäisenä poimintana talousvaliokunta haluaa nostaa tässä esille kiertotalouden investointituen ja kasvukehityksen kehittämistuen, joihin panostamista valiokunta pitää tervetulleena kehityssuuntana.

Johtopäätöksiä. Suomen talouspolitiikan keinovalikoimaan tulee sisällyttää sekä säästöjä että kasvua tukevia toimia. Elinkeinoelämän toimintaympäristöä tulee kehittää pitkäjänteisesti ja siten, että investointipäätöksiä tehdessään yritysten on mahdollista ennakoita päätöksensä kokonaistaloudelliset vaikutukset pitkällä aikavälillä. Muiden toimien ohella Suomen tulisi laatia verotuksen pitkän aikavälin kehittämissuunnitelma; toimiva verojärjestelmä luo osaltaan edellytyksiä talouskasvulle ja pohjan vakaalle verokertymälle.

Talousvaliokunta on aikaisemmassa lausunnossaan (TaVL 14/2016 vp — VNS 3/2016 vp) korostanut vakaan ja ennakoitavissa olevan säädösympäristön merkitystä yritystoiminnalle suotuisan toimintaympäristön luomisessa. Menoarvioiden päivittäminen ja painopisteiden kohdentaminen uudelleen tarkoituksenmukaisimmaksi katsotulla tavalla on silti välttämätöntä, koska markkinoiden muuttuessa myös julkistalouden tulee joustaa näiden muutosten mukana. Talousvaliokunta korostaakin kokonaisuuksien huomioimista kannustin- tai sanktiojärjestelmiä säädettäessä.

Valiokunnan lausunto TaVL 29/2017 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Talousvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 23.5.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kaj Turunen ps
jäsen Harry Harkimo kok
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Markus Lohi kesk
jäsen Martti Mölsä ps
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Antero Vartia vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller

Valiokunnan lausunto TaVL 29/2017 vp
Eriävä mielipide 1

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 1

Perustelut

Valtioneuvoston puoliväliriihessä keväällä 2017 oli tarkoitus tuoda uudistuksia Suomen yritystukijärjestelmään. Uudistuksia ei kuitenkaan tehty, ja yritystukien käsittely siirrettiin budjettiprosessin yhteyteen syksyille.

Yritystukijärjestelmämme vaatii nopeaa ja laaja-alaista remonttia. Korkean työttömyyden ja matalan talouskasvun aikana on pohdittava tarkkaan, mihin valtion varoja kannattaa käyttää. Maksamme erilaisia suoria tukia ja verotukia yrityksille vuosittain noin kahdeksan miljardin euron arvosta, joten kokonaisuus on erittäin merkittävä.

Valtioneuvoston teettämä virkamiesselvitys yritystuista ja niiden vaikutuksista toteaa, että vain 11 % nykyisten tukien kokonaismäärästä edistää yritysten uudistamista eli auttaa luomaan kestäviä, uusia työpaikkoja, jotka syntyvät tulevaisuuden aloille taantuvien alojen tekehengittäminen sijaan. Monet tuistamme hyödyttävät vain niitä saavia yksittäisiä yrityksiä eivätkä luo laajempaa hyötyä yhteiskuntaan. Myös Valtion taloudellinen tutkimuskeskus on nostanut esiin erityisesti energia-alan suurien verotukien tehottomuuden.

Tukijärjestelmän painopistettä tulisi siirtää tutkimukseen ja tuotekehitykseen. T&K-tukien on tutkimuksessa todettu tehokkaimmin luovan uutta kasvua. Tuet tulisi suunnata kasvuhakuisille pk-yrityksille, ei isoille, vanhoille toimijoille, jotka pärjäävät ilmentkin. Vastikkeettomat tuet passivoivat, ja niiden sijaan tulisi tarjota pehmeäehtoisia lainoja tai valtiontakauksia. Jokaisella tuella pitäisi olla selkeät tavoitteet, joiden saavuttamista myös seurattaisiin.

Valtion tukien tähtäimen pitää olla menestymisen edellytysten luomisessa innovatiiviselle ja kasvua tavoittelevalle liiketoiminnalle. Yritystukijärjestelmän remontti tulee aloittaa välittömästi.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 23.5.2017

Antero Vartia vihr

Valiokunnan lausunto TaVL 29/2017 vp
Eriävä mielipide 2

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 2

Perustelut

Suomen taloudessa on viime aikoina ollut selviä signaaleja piristymisestä. Työllisyystilanne on parantumassa, ja yritysten näkymät ovat rohkaisevia. Myönteisen kehityksen taustalla ovat euroalueen ja vientimarkkinoiden yleinen positiivinen kehitys, Euroopan keskuspankin rahapoliittinen elvytys, korkealla pysynyt kotimainen kulutuskysyntä, rakentaminen sekä viime aikoina lisääntyneet uudet teolliset investoinnit.

On mahdollista, jopa todennäköistä, että lähivuosien talouskehitys on Suomessa parempaa kuin mitä julkisen talouden suunnitelmassa on arvioitu. Keskeisten vientituotteiden kysynnän romahdus ja korkean lisäarvon tuotannon siirtyminen ulkomaille heikensivät Suomen taloutta, mutta tämä trendi on nyt kääntynyt, ja esimerkiksi tuottavuuden VM:n arviota nopeammalle paranemiselle on edellytyksiä. Tämä edellyttää kuitenkin, ettei finanssipolitiikkaa kiristetä ennenaikaisesti.

Taloukskasvusta huolimatta julkisen talouden rahoitusaseman vahvistuminen uhkaa jäädä kohtalaiseen vaatimattomaksi. Tämä aiheutuu viime vuosina tehdyistä massiivisista verojen ja veroluontoisten maksujen alennuksista, jotka ovat syöneet julkistalouden pohjaa. Veronalennusten kohdentuminen on ollut paitsi yhteiskunnallista eriarvoistumista lisäävää myös kansantaloudellisesti tehotonta: suurimmat kevennykset ovat menneet suurituloisille, kun kysyntästimulaation kannalta tehokkaampaa olisi ollut toimia päinvastoin. Vientivetoinen kasvu ei välttämättä lisää merkittävästi työllisten määrää, kuten valtiovarainministeriökin on huomauttanut. Myös funktionaalinen tulonjako on muuttunut. Yritysten toimintaylijäämää on kasvatettu palkkasumman kustannuksella, mikä pienentää tuloverokertymää. Niin sanottu kilpailukyky sopimus on käytännössä tulonsiirto palkansaajilta ja julkistaloudesta yrityksille.

Verojen, palkkojen ja työnantajamaksujen alennusten aiheuttamaa tulovajetta on paikattu leikkaamalla muun muassa koulutuksesta, tutkimuksesta ja tuotekehityksestä, sosiaaliturvasta sekä hyvinvointipalveluista. Näillä säästöillä on myös merkittävä suora ja epäsuora työllisyyttä supistava vaikutus. Hallitus ei saavuttane tavoitettaan 72 prosentin työllisyysasteesta. Työllisyyskehitystä hidastavat myös työvoimapolitiikan kokonaisrahoituksen riittämättömyys ja erityisesti passiivisuus pitkäaikaistyöttömyyden torjumisessa.

Suomen vahvuus globaalissa talouskilpailussa on ennen kaikkea osaaminen, tuottavuus ja innovatiivisuus. Valtavat leikkaukset osaamisperustaamme ovat tästä näkökulmasta vaikeasti perusteltavissa. Panostukset koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen tulisi nähdä investointina tulevaisuuteen. Hallituksen puoliväliriihessä rahoitusta lisättiin hieman, mutta suhteessa aiemmin tehtyihin leikkauksiin kyse on verrattain pienistä rahasummista. Yliopistojen perusrahoituksen puutteita ei korjattu lainkaan, ja ammattikoulujen avustus on marginaalinen suhteessa aiempaan 190 miljoonan euron leikkaukseen. Esimerkiksi Tekesin rahoitus on puoliväliriihipäätösten jälkeenkin noin 100 miljoonaa euroa vuoden 2015 tasoa pienempi. Vuodesta 2011 tiputusta on ollut 200 miljoonaa euroa. Lisäksi Suomen Akatemian ja Tekesin uusi rahoitus on pääomitusmuotoista, mikä rajoittaa varojen käyttömahdollisuuksia. VTT:n rahoitusta on leikattu sekä suoraan

Valiokunnan lausunto TaVL 29/2017 vp
Eriävä mielipide 2

valtiovavusta että välillisesti Tekesin myöntövaltuuksia pienentämällä. VTT:n valtiovavusta on viime vuosina hävinnyt neljäsosa. Kuitenkin yli kolmannes suomalaisista innovaatioista sisältää VTT:n osaamista, teknologiainnovaatioista lähes puolet.

Siinä, missä teollisen tuotannon ja teknologian edistämiseen suunnattu osuus TKI-rahoituksesta on Suomessa tasaisesti laskenut, ovat keskeiset verrokkimaamme samaan aikaan kasvattaneet soveltavan ja elinkeinoelämää palvelevan tutkimuksen rahoitusta.

Julkisen tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen osuus tulisi nostaa takaisin maailman huipputasolle, noin prosenttiin bruttokansantuotteesta. Yhteensä yksityisen ja julkisen TKI-rahoituksen osuuden tulisi olla kolmen prosentin luokkaa.

Samaan aikaan, kun tehokkaita ja uutta luovia tutkimus- ja innovaatiopanoksia on leikattu, on ympäristölle haitallisia ja kokonaistaloudellisesti vähemmän tehokkaita yritystukia hallituskaudella lisätty. Hallituksen oli määrä tarkastella puoliväliarvion yhteydessä myös yritystukien kokonaisuutta, mutta asia lykättiin kuitenkin tulevaisuuteen.

Hallituksen tulisi mahdollisimman pikaisesti tuoda eduskunnan käsiteltäväksi suunnitelma ympäristölle haitallisten ja tehottomien yritys- ja verotukien karsimiseksi ja varojen uudelleenkohdentamiseksi koulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoimintaan. Yritystukipolitiikan on perustuttava taloudelliseen vaikuttavuuteen sekä tuotannon ympäristövaikutusten parantamiseen.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että valtiovarainvaliokunta huomioi nämä näkökulmat mietinnössään.

Helsingissä 23.5.2017

Hanna Sarkkinen vas

Valiokunnan lausunto TaVL 29/2017 vp
Eriävä mielipide 3

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 3

Perustelut

Hallituksen julkisen talouden suunnitelmassa arvioidaan talouskasvun olevan maltillista noin 1—1,2 prosentin luokkaa. Korkeampiakin kasvuennusteita on esitetty. Talouden ja väestörakenteen jo vuosia käynnissä ollut rakennemuutos vaikuttaa myös talouden pidemmän aikavälin näky-miin. Huoltosuhteen ennusteen mukaan vuonna 2016 on 59 lasta ja vanhusta 100 työikäistä kohden ja vuonna 2030 on 96 lasta ja vanhusta 100 työikäistä kohden.

Vientivetoinen kasvu vauhdittanut bkt:n kasvua

Suomen talouden kasvu on vauhdittanut kuluvan vuoden aikana. Nopeutuneen kasvun taustalla on ennen kaikkea viennin kasvu. Investointien elpyminen Euroopassa on tuonut tilauksia Suomen mm. kone- ja laitteollisuuteen. Lisäksi tuotanto on lisääntynyt auto- ja telakkateollisuudessa sekä matkailussa. Työllisyys on kohentunut, mutta tästä huolimatta jatkossa tarvitaan lisää työllisyysmäärärahoja ja erityisesti toimia pitkäaikaistyöttömyyden laskemiseksi.

Hallituksen olisi pitänyt panostaa enemmän uuden ajan kansalliseen elinkeino- ja teollisuuspolitiikkaan, jossa valtiolla on vahva rooli strategisten tavoitteiden asettamisessa ja saavuttamisessa. Lähtökohtana pitäisi olla uuden kasvun luominen ja viennin perustan laajentaminen sekä viennin menestyminen. Valtiovallan on osoitettava kasvun ja työllisyyden luomisessa nykyistä enemmän määrätietoisuutta ja johtajuutta.

Viennin hartioita tulisi leventää niin teollisuuden toimialoilla kuin laajemminkin palveluviennin ja luovien liiketoimintamallien kautta. Viennin vahvistamiseksi olisi selvitettävä uuden valtion erityistehtävayhtiön tai muun yhteisön perustamista. Tämän yhtiön keskeinen tehtävä olisi tukea pienten ja keskisuurten kasvuhakuisten yritysten vientitoimintaa muuttuvilla markkinoilla. Kyseinen uusi yhtiö toimisi eri alojen vientiyrityksiä yhteen tuovana jalustana mahdollistaen näin myös laajempien hankekokonaisuuksien tarjoamisen yksittäisten tuotteiden sijasta. Yhtiö koordinoisi julkisten rahoitusinstrumenttien kokonaisuutta ja auttaisi vientiyrityksiä hyödyntämään niitä nykyistä tehokkaammin.

Osaamista ja innovaatiopohjaa pitää vahvistaa

Suomessa tarvitaan vahvaa ja alueellisesti laajaa elinkeinoelämän kasvua ja työllisyyttä, jotta talouden lyhyen ja pitkän aikavälin haasteet kyetään kestäväällä tavalla ratkaisemaan. Aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteitä pitää lisätä. Maamme elinkeino- ja osaamisrakenne on ollut ja tulee olemaan vahvasti osaamis- ja innovaatiopohjainen. Jatkossa Suomen kasvu perustuu entistä enemmän uudistumiseen, jossa tutkimuksella, osaamisen kehittämisellä ja innovaatioilla on keskeinen merkitys. Tässä suhteessa julkisen talouden suunnitelmassa hallituksen olisi pitänyt tehdä rohkeampia ratkaisuja.

Suomen T&K&I-rahoituksesta yli kaksi kolmasosaa tulee yrityksistä ja loput valtiolta. Valtion osuus on viime vuosina laskenut selvästi ja olemme jääneet verrokkitalouksien panostuksiin näh-

Valiokunnan lausunto TaVL 29/2017 vp
Eriävä mielipide 3

den huomattavasti jälkeen. Osittain tästä johtuen myös yritysten T&K&I-panostukset ovat supistuneet. Tekesin rahoitusta hallitus lisää, mutta se on silti 100 miljoonaa euroa pienempi kuin vuonna 2015 ja 200 miljoonaa euroa pienempi kuin vuonna 2011. Tavoitteena pitää olla, että Suomi saavuttaa vahvan aseman innovaatiopolitiikan edistäjänä. Tekesin T&K&I-määrärahojen tasokorotusten pitäisi olla suurempia ja pysyviä. Määrärahoja tasokorotukseen voisi saada yritystukiudistuksesta.

Hallituksen päätös pääomittaa sekä Suomen Akatemiaa että Tekesiä 60 miljoonalla eurolla pitää pikaisesti arvioida uudelleen, koska uusien kasvumoottorihankkeiden rahoitusta ei voida tehdä suunnitellussa laajuudessa pääomituksen muodossa.

Yritystuet arvioitava uudelleen

Pk-sektori vastaa yhä enenevässä määrin innovaatioista ja uusien työpaikkojen luomisesta Suomeen. Yhteiskunnan tulee tarjota pk-sektorin yrityksille tasapuoliset kilpailuolosuhteet sekä vakaa ja ennustettava kotimainen liiketoimintaympäristö, josta ponnistaa globaaleille markkinoille.

Valtion myöntämällä yritystuilla tulee olla kirkaat tavoitteet, ja tuet tulee suunnitella tukemaan näitä tavoitteita. Yritystukien keskeisimpien perusteiden tulee olla markkinahäiriöiden ja negatiivisten ulkoisvaikutusten korjaaminen.

Tavoitteena ovat tehokkaasti toimivat markkinat kaikilla niillä elinkeinoelämän sektoreilla, joilla markkinaehtoiselle kilpailulle on olemassa edellytykset. Yritystukia arvioitaessa tulee Suomessa asettaa pitkän aikavälin tavoitteeksi yritystukien määrän karsiminen sekä yritystuki- ja verojärjestelmien yksinkertaistaminen. Yritystukien tulee jatkossa perustua pääsääntöisesti määräaikaistuuteen sekä yksittäisten yritysten että toimialojen näkökulmasta. Toimivat markkinat eivät lähtökohtaisesti tarvitse tukia.

Tukijärjestelmän tulee painottaa tutkimus- ja kehitystoimintaa sekä pk-sektorin ja vientiteollisuuden toimintaedellytyksiä. Jatkossa on huolehdittava siitä, että erityisesti vientiin pohjautuvan teollisuuden ja palvelujen kustannuksia ei poliittisilla päätöksillä kasvateta. Palkkatukien riittävä taso on turvattava, vaikka palkkatuetty työ ei aina johda pysyvämpään työllistymiseen. Palkkatuen avulla voidaan estää syrjäytymistä ja parantaa ihmisten valmiuksia päästä takaisin työmarkkinoille.

Koska tuoreimpien selvitysten valossa suomalaiset yritystuet toimivat tällä hetkellä osin hyvän tukijärjestelmän periaatteiden vastaisesti, tulee Suomessa tehdä yritystukijärjestelmän uudelleenarviointi seuraavien seitsemän teesin pohjalta:

- Siirretään painopistettä T&K&I-tukiin.
- Kannustetaan uusia yrittäjiä ja tuetaan pk-sektorin kasvua.
- Tuetaan keskisuurten yritysten kansainvälistymistä.
- Karsitaan tehottomia tukia ja siirretään painopistettä asteittain suorista tuista lainoihin.
- Selkeytetään tukijärjestelmää ja tukien hakemista.
- Tehostetaan ja luodaan kannustavuutta maatalouden tukijärjestelmiin.
- Karsitaan energiapolitiikan päällekkäisiä ohjauskeinoja.

Valiokunnan lausunto TaVL 29/2017 vp
Eriävä mielipide 3

Yritystukiudistuksen ohella hallituksen pitäisi panostaa vientivetoiseen kasvuun ja vahvistaa sitä. Kansallisen elinkeino- ja teollisuuspoliittisen strategian pitää perustua ennustettavaan, kasvua tukevaan ja vakaaseen talouspolitiikkaan. Vaikeuksien keskellä on pidettävä kiinni vahvuksistamme, ja työllisyyden sekä hyvinvoinnin eteen on toimittava yhteistyössä politiikan ja talouden toimijoiden kesken.

Julkisen talouden suunnitelmassa olisi pitänyt olla rohkeampia avauksia ja panostuksia tulevaisuuden kannalta tärkeille aloille. Palvelut ja matkailu sekä kierto- ja jakamistalous olisi pitänyt nostaa kärkihankkeiksi. Arktisen alueen mahdollisuuksia pitäisi edistää huomattavasti voimakkaammin Suomen Arktisen talousneuvoston puheenjohtajuuden myötä.

Yllä olevan lisäksi yhdyimme valiokunnan lausunnon perustelujen kappaleisiin 1, 2, 3, 4, 6, 8 ja 9.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon mietinnössään.

Helsingissä 23.5.2017

Lauri Ihalainen sd
Johanna Ojala-Niemelä sd
Ville Skinnari sd